

THE EUROPEAN DISCOVERY OF CHINA

POMPEU FABRA UNIVERSITY BARCELONA

LA XINA EN EL PUNT DE MIRA

EL MAPA DE FRA MAURO

Les expedicions de Zheng He van ser la culminació de tres segles d'intensa navegació xinesa a les aigües de l'oceà Índic, i cap al principi del segle XV tant Europa com la Xina començaven a adonar-se de la presència mútua als extrems del continent eurasiàtic.

Com hem vist en lliçons anteriors, Europa sabia de Catai des del segle XIII, i el llibre de Marco Polo havia inspirat la representació geogràfica de Catai a l'Atlas Català de Cresques l'any 1375.

Els portuguesos no s'endinsaran a l'oceà Índic fins a l'any 1498, però els venecians mai no van deixar de viatjar-hi, i un d'ells, Niccolò da Conti, va afirmar haver creuat l'oceà Índic, haver passat un any a Sumatra, l'any 1421, i aleshores haver viatjat fins a la península de Malacca, l'Índia i Java.

Aquests són els llocs i els temps de les expedicions de Zheng He, i fins i tot sense esmentar-les, va reunir una informació geogràfica considerable sobre l'Extrem Orient, que va afirmar que era igual que Itàlia en riquesa, cultura i magnificència.

El relat dels viatges de Niccolò da Conti va tenir una influència immediata ja que corroborava el text de Marco Polo, i el seu informe va fer-se un lloc als mapes del segle XV.

L'any 1457, un mapa genovès ja sembla basar-se en la informació de da Conti; però la peça cartogràfica més important que es basa en els viatges de da Conti serà el mapa del monjo venecià Fra Mauro, dibuixat l'any 1460.

Per què és el mapa de Fra Mauro tan important per comprendre què en sabia Europa d'Àsia al segle XV? Aquest mapa s'allunya completament tant dels mapes medievals com del mapa de Ptolemeu, que just havia sigut redescobert.

Comparat amb l'Atlas Català, dibuixat setanta anys abans, és un mapa molt més directe i factual que omet les il·lustracions fabuloses i les figures mítiques que embel·lien l'Atlas Català, i ofereix una panoràmica molt més exhaustiva del món conegut, mostrant amb claredat els contorns recognoscibles d'Europa, Àfrica i Àsia.

Fins i tot el Paradís, que a l'època medieval era un lloc real i central al mapa, ara hi apareix als límits –se suposa als límits de la Terra–, i continua representat en un racó. El Paradís, preciós i emmurallat, ja no és un lloc real per buscar.

A l'altre racó del mapa, hi veiem un diagrama geocèntric de l'univers, amb la Terra al centre, i els planetes, la lluna i el sol girant al seu voltant. Tot i que segueix una visió geocèntrica clàssica de l'univers, l'emplaçament al racó del mapa ens recorda que la Terra ara ja és part d'un cosmos molt més gran.

A més, alguns elements indiquen que aquest mapa és un punt decisiu per al coneixement europeu de la ruta a l'Àsia.

Comparem ara el mapa de Fra Mauro amb el molt influent mapa de Ptolemeu, tal com havia sigut dibuixat al segle XIV, tot i que és qüestionable que Ptolemeu arribés a dibuixar algun mapa.

El mapa de Fra Mauro segueix certes convencions ptolemaïques. Així, expandeix massa la mida d'Àsia i minimitza els oceans. En ambdós mapes, els únics mars importants són el Mediterrani i l'oceà Índic, i no hi dona cabuda per als oceans Atlàntic i Pacífic.

Però el mapa de Fra Mauro s'allunya en molts aspectes cabdals del mapa de Ptolemeu. L'oceà Índic ara és obert i es connecta per mar amb l'oceà Atlàntic, mentre que al mapa de Ptolemeu l'oceà Índic estava tancat i Àfrica estava soldada amb un enorme continent antàrtic. Adoneu-vos que la punta rodona d'Àfrica s'hi veu clarament, tot i que apunta a l'est, com passa al mapa genovès.

Com podem veure, un junc xinès voreja el cap de Bona Esperança i té una inscripció llarga sobre això, que explica que alguns d'aquests vaixells, els anomenats juncs, van sortir de l'oceà Índic l'any 1420 i que van navegar quaranta dies i més de 3.200 quilòmetres sense trobar res més que vent i aigua.

El mapa conté imatges ben detallades de juncs xinesos, juntament amb una explicació que diu que aquests juncs carreguen quatre pals o més, que poden ser pujats o baixats, i que tenen quaranta o seixanta cabines per als mercaders.

Recordem que l'any 1420 és l'any que tant Niccolò da Conti com les flotes de Zheng He, amb juncs com el descrit per Fra Mauro, es creuaven a l'oceà Índic.

El mapa de Fra Mauro també mostra un coneixement més exhaustiu de l'Extrem Orient.

Ceilan, Sumatra i Java són il·lustrades clarament, tal com un petit Japó, anomenat Zimpagu, en base al Cipango de Marco Polo: aquesta és la primera aparició del Japó als mapes occidentals.

Però l'Àsia Oriental de Fra Mauro no té la precisió del seu oceà Índic, perquè no podia tenir més informació directa i fiable que pogués comprovar. La seva única font sembla ser Marco Polo, i la seva pròpia imaginació. Una civilització urbana molt rica s'estén al voltant de l'etiqueta de Catai.

La seva capital, Cambalic, mostra una arquitectura molt europea, amb les siluetes que recorden la torre de Pisa, les columnes romanes i els duomos de les ciutats italianes, i tres botigues nòmades de luxe exhibeixen la seva riquesa. Però els seus propietaris mongols ja se n'havien anat des de feia gairebé un segle.

